

Червоний шлях, №10 — Легенда

Василь Воруський

1926

Exported from Wikisource on 08/23/17

В. ВОРУСЬКИЙ

ЛЕГЕНДА

„На могилу моєї матери“.

Я погашу вогонь у своїй кімнатці. Я затулю фіранкою вікно, і коли вечірня темінь окутає мене, тоді ти з'явишся мені. Я пригадаю дивний образ матери світів—Марії, скорбної матери, що породила великого сина й віддала на страту.

Тоді блисне між лісами Холмщини срібляста смуга Богу^[1], і його хвилі омиють ноги твої. Житами вітер побіжить, схвилює їх і твої брови, а моє серце сколихне.

—Мій сину найлюбіший, моя улюблена дитино, —тихо скажуть твої уста. З твоїх очей сумних скотиться печаль і ляже росю на полях забуття. Я руки простягну до тебе, моя мамо, а ти підеш росяними ланами туди, де бистрий Бог, і Холм, і де Замістя. Тобі вклонятиметься жито колоссям спілим, твоїм слідом спаде роса, ти зупинишся на кручі коло Бога, а твій погляд сумом полетить понад полями і лісами. Тихий плач розіллється навкруги; десь ліра прогуде, заскиглить чайка в лузі, а потім: понад житами ляже тиха пісня, що ти 5ї колись співала над колискою моєю.

„... А-а-а, а-а-а, а-а-а!.. Люляй, люляй, мій синочку, поки ти маленький; набирайся, сину мій, сили та здоровля. Ворог лютий, кайданами ворог нас оплутав; люляй, люляй...“

Як боротимешся, сину, та за нашу волю, не жаліючи свого життя, ти згадай мене, свою матір скорботну; люляй, люляй...

Як потече бистрим Богом не вода, а кров; ізгадай мене й ті сльози, що я над тобою проливала, не забудь. Вони о помсті просять; люляй, люляй.. ,

Може вже мене й не буде на той час, може буду спочивати в домовині, ти згадай ті порепані руки, що нераз чесали волосся на твоїй головці; люляй, люляй..."

Я пірну у спогади минулих днів, коли мережав я стежки поміж житами... Далеко навкруги розповзлись смугами ліси, припали синьою імлою, немов тугою. І там в отих лісах, в далекій тузі я образ твій побачив, — скорбної матери.

— Чому ти так скорбно виглядаєш?

Запаскою ти очі витерла свої і мовила:

— Я сина віддала свого на страту.

Ви порвітесь, мої струни, не гудіть так сильно, хай не плаче моя мати, сліз не проливає, не тужить. Хутко заспівають на селі дівчата; у нових свитках вийдуть на раду діди і будуть жайворонки славити той день.

— Помсти, помсти! — залунає скрізь. Я тебе тоді згадаю, хоть тебе й не буде серед нас.

На широких полях, між лісами Холмщини зустрінуться сили

ворожі. І коли я ляжу в тім бою, а мої уста змикатиме знесилля, тоді останнє слово з них злетить:

—Мамо!

До тебе я руки простягну, моя далека мамо, а ти підеш росяними ланами—де бистрий Бог, і Холм, і де Замістя. Тобі вклонятиметься жито, твоїм слідом спаде роса, а я буду дивитись у той слід і образ матери світів Марії, що сина віддала на муки, стоятиме переді мною.

Десь ліра прогуде, заскиглить чайка в лузі, а ти співатимеш пісень, що колись співала їх мені, як сповивала.

*

Коли на степу завітне мак чарвоний, я буду дивитись на нього так, як не раз дивився, розшукуючи одну голівку. Я знаю, не знайде моє око того, що знаходило не раз, і через те так сумно мені.

Там, далеко, будуть квітнути маки,—будуть співати у блакиті жайворонки, а моя пісня, що я її ткав як дивну тканину, обірвалася, мов тая нитка. Для кого я ткав ту тканину, стиднував везерунки казкові не одну довгу ніч. І забрентить мій голос десь на степу; вітер буйний рознесе його скрізь, сірим пилом припаде моя пісня і ніхто не почує її.

І буде ця пісня не та. Сумом сповниться серце моє, і буду я самотній блукати росяними травами, і ноги мої окропить не роса, а сльози.

Того вечора, як і завжди, ти прийдеш у катакомби, щрб зустріти там мене. Твої очі будуть блукати по темних кутках, але на місці, що на ньому колись висувалась моя постать, буде сутінь катакомбів, тоді ти подумаєш:

— „Його сьогодні нема“.

На твоє чоло ляжуть зморшки, а на очі набіжить сум. Твоє серце полохливо стрепенеться; ти схилиш голівку свою і обіпрешся о мур.

— „Чому його немає сьогодні?“

Ти не притуляйся до муру, бо він холодний. Він охолодить твоє серце й воно перестане битись.

Ти вийди з катакомбів, і нехай тобі простелеться стежка туди, де сонце і степ.

А коли вітер зашумить травою на могилі, обів'є твоє чоло віночком, — ти подивись на Схід просто у туман. Тоді ти насторож свої вуха і слухай; я вечорами вихожу співати в степ.

У моєму садочку так рясно зацвіла згорблена яблунька. Кожного ранку, коли сонце бавиться з росою, я хожу до неї, щоб нюхати її ніжні пахощі. Я люблю віддаватись їх чарам.

Тоді перед моєю змученою уявою встають картини невідомого І на тлі тих невиразних фарб вирисовується твоя постать. Твої глибокі очі з тихим сумом окунають мене в

собі, і я плескаюсь в їх розумній думці. А коли рожеве сонце спускається за темну землю, й закриває своє обличчя сірим покривалом, тоді я дивлюсь на нього так, як колись дивились ми обоє.

І здається змученому мені, що ти й зараз, як і колись, стоїш поруч мене.

Але це омана.

Вечірньою тугою сповняється серце моє. Сірі тумани заховали вечірнє сонце, і мені здається, що тебе я не побачу.

Поміж листям молодої тополі до моєї кімнати зазирає соромливо ясновидий місяць.

Мій ясний місяцю! ти розкидаєш скрізь своє срібне проміння.

Мені здається, що й її око милується твоїм світлим обличчям. І мабуть“ через те душа моя сповняється сумом вечірнім, як повен ти на тлі темно - синього неба.

Там, між лісами, де жевріє в тумані Бог, де сумно плаче спів сови, я вийду на високу кручу. Я гляну на місячні простори і побачу дивні дива. Переді мною встане моя змучена матір. Білою запаскою вона витре свої заплакані очі і замість сліз на запасці буде кров.

Руда жовч обіллє моє серце; мій розум сповниться гнівом великим, і з моїх грудей вилетить вигук ненависти...

Коли-ж хвилюються жита, як море у степу, і колоски шепочуть, схилившись одно до одного, я чую ніжний голос твій. Мій зір купається у хвилях степових, і там шукаю я тебе. Мені здається, що в хвилях житів сивих ти струнко йдеш, схиляючись часом, щоб блавату блакитного зірвати на вінок.

Високо в небі пісню слави співає жайворонок, і я хочу, щоб та пісня належала тобі. Ти мабуть не чуєш її.

Шумить шуршавий очерет. Болотяна пташка скиглить понад ним, а хвилі Гнилоп'яти плескаються, залицяються до нього. Там, по той бік блискучої смуги, понад житом прослався чорний дим, і потяг прошумів. колесами своїми.

І спогади мої про тебе також десь зникають, як тая Гнилоп'ять поміж очеретами. Та лиш не чорний дим, а світлу смугу річки той спогад залишив мені про тебе слід. Я в нього пірну, і будуть хвилі срібні приємністю кидать на мене свою вогкість. Я почую у плескові тому велике слово:

— Любов.

м. Бердичів, 1926.

Примітки

1. [↑](#) Річка, що межує Холмщину з Волинню.

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](#)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](#)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](#)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Arxivist
- Ah3kal

-
1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
 2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
 3. [↑ http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)

4. [↑](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium) <http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium>